

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-261-6-48>

**THE FUNCTIONING OF PERIPHRAIS NOMINATIONS
IN TRANSLATED ADOLESCENT LITERATURE
(BASED ON THE MATERIAL OF STEVEN CHBOSKY'S NOVEL
«HELLO, IT'S CHARLIE! OR THE ADVANTAGES OF THE SHY»**

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРИФРАЗОВИХ НОМІНАЦІЙ
У ПЕРЕКЛАДНІЙ ПІДЛІТКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ СТВЕНА ЧБОСКІ «ПРИВІТ,
ЦЕ ЧАРЛІ! АБО ПЕРЕВАГИ СОРОМ'ЯЗЛИВИХ»**

Sorochan A. M.

*Postgraduate Student,
Teacher of Ukrainian philology,
СІНЕ «Vinnytsia Humanitarian and
Pedagogical College»
Vinnytsia, Ukraine*

Сорочан А. М.

*здобувач,
викладач української філології,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-
педагогічний коледж»
м. Вінниця, Україна*

В українському мовознавстві перифразові номінації в різних аспектах досліджували такі вчені, як Л. Булаховський, Г. Євсєєва, І. Кобилянський, А. Коваль, М. Коломієць, О. Копусь, М. Пилинський, О. Пономарів, Є. Регушевський, А. Сивашенко, Н. Сологуб, О. Юрченко та інші. У публікаціях М. Степаненка порушуються окремі аспекти розгляданої проблеми.

Наша мета – дати характеристику функціональному полю перифразових номінацій, зафіксованих у мові підліткового роману Стівена Чбоскі «Привіт, це Чарлі! або Переваги сором'язливих».

Перифразова номінація (перифраза) – це засіб вторинної номінації, що надає текстові більшої образності, колориту, привертає увагу читача, зосередившись на найхарактерніших ознаках зображуваного. М. Степаненко витлумачує перифразу як важливий насичений складник образності, що зрідка виконують суто описову функцію [5, с. 226].

Перифраза є необхідним елементом мовної архітекτονіки тексту та виконує функцію його структурної організації. М. Булах підкреслює, що в окремих випадках вона може бути стрижневим елементом, на якому будується текст [2, с. 43]. Функціональний потенціал перифрази реалізується через явище вторинної номінації, яка базується на використанні існуючих в мові номінативних засобів у новій, нетиповій

для них функції. Явище вторинної номінації може характеризуватися як мовними, так і мовленнєвими характеристиками.

Перифразові номінації в художньому дискурсі передають не лише предметно-логічну інформацію, а й емоційно-експресивну, тобто за умов використання перифрази можемо говорити про текстову імплікацію, що зазвичай має ситуативний характер і обмежується рамками епізоду, окремого комунікативного акту або ж риси персонажа.

Важливо зауважити, що більшість перифразових номінацій у романі звучать з уст головного героя Чарлі, який проходить один із найважчих життєвих етапів на самоті. При цьому Чарлі, замкнена внутрішньо особистість, прагне спілкування на рівних, бажає бути почутим і визнаним, як кожен підліток, вчиться взаємодіяти з представниками протилежної статті, які викликають симпатію.

Перифразові номінації з позитивним відтінком евфемізмів спостерігаємо, коли йдеться про смерть, будь-які відхилення від норми або особисті стосунки. До прикладу: «*Бріджит – та, що **трохи не сповна розуму** [розумово ненормальний], – так узагалі бовкнула, що іноді хоче **накласти на себе руки** [заподіювати собі смерть], коли бачить по тележку рекламу» [6, с. 7], «*Тато не шкодував своїх **«любовних штурханців»**. «**Любовними штурханцями**» я називаю легкі заохочувальні поплескування, зазвичай по коліну, плечу або руці» [6, с. 108], «*Щодо **інтимних моментів** із Мері-Елізабет, то тут усе досить складно, адже вона вже не раз зустрічалася з хлопцями, а отже, досвіду в неї значно більше» [6, с. 122], «*І попросила залишити все в таємниці, адже вирішила сказати своєму вже колишньому хлопцеві, що **тривога була фальшивою** [про штучно перервану вагітність], напевно вона вирішила, що відтепер він більше не заслуговує на правду» [6, с. 132], «*Потім потягла мене вниз, до відділу імпорتنих товарів, і там провела мені **лікбез про «реальну» альтернативну музику** [«ліквідація безграмотності» = розповідь про щось загальновідоме]*» [6, с. 135].****

Зафіксовані в романі перифразові номінації виконують евфемістичну функцію, пов'язану з бажанням уникнути згадки про певні найменування небажаних реалій, які головний герой переживає болісно.

Отже, перифрази як образно-переносні найменування предметів і явищ зображуваної дійсності виступають у канві підліткового роману «Привіт, це Чарлі!» структуротвірним елементом тексту, відображають хиткі світоглядні орієнтири головного героя, естетику його переживань. Саме завдяки перифразам підвищується емоційність, динамічність тексту, прослідковуються особистісні зміни, пов'язані з неминучим дорослішанням.

Література:

1. Бойко Л. П. Перифрази як засіб вторинної номінації (на матеріалі «Щоденників» Олесья Гончара). *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2014. № 1. С. 163-170. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2014_1_23 (дата звернення: 30.10.2022)
2. Булах М. Б. Перифрази в арітектоніці художнього тексту. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2017. Вип. XXXIV. С. 39-40.
3. Макарець Ю. С. Перифразові номінації в українському публіцистичному дискурсі: монографія. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33266/Makarets_I_S_Perufrazovi_nominacii_v_ukrainskomu_publicystychnomu_dyskursi_.pdf?sequence=3&isAllowed=y (дата звернення: 28.10.2022).
4. Макарець Ю. С. Синтаксичне функціонування перифразових найменувань. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16120/Makarets%ca%b9.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 28.10.2022).
5. Степаненко М. І. Перифраз і його текстотвірні функції в котляревськознавчому дискурсі Олесья Гончара. *Лінгвістичні дослідження*. 2019. Вип. 50. С. 219-226.
6. Чбоскі Стівен. Привіт, це Чарлі! або Переваги сором'язливих : роман (переклад з англ. Артема Гусака). Київ, 2019. – 232 с.